2
(3565)
25. 2. 2022
Cena 0,40 €

НОВЕ ЖИТТЯ

DVOJTÝŽDENNÍK RUSÍNOV-UKRAJINCOV SR • ДВОТИЖНЕВИК РУСИНІВ-УКРАЇНЦІВ СР

Результати перепису населення 2021 року

20.1.2022 року Статистичне управління Словаччини оприлюднило остаточні результати перепису населення 2021 року. Перепис показав, що в Словацькій Республіці в 2021 році проживало **5 449 270** жителів. Більшість населення становлять словаки – **4 567 547** осіб (83,82%).

Національні меншини. Найбільшою національною меншиною є угорська, належність до якої заявило 422 065 осіб (7,75%). За нею йдуть: ромська – 67 179 (1,23%), русинська – 23 746 (0,44%), чеська 28 996 (0,53%), українська – 9 451 (0,17%), німецька – 3 318 (0,06%), моравська – 1 098 (0,02%), польська – 3 771 (0,07%), російська – 3 245 (0,06%), в'єтнамська – 2 793 (0,05%), болгарська – 1 106, хорватська – 967, сербська – 1 084, єврейська – 596, румунська – 1 354, албанська – 644, австрійська – 537, грецька – 378, сілезька – 117, китайська – 1 207, італійська – 1 323, корейська – 303, англійська – 559, французька – 567, турецька – 413, іранська – 119, ірландська – 257, канадська – 84, інші – 8 888, невстановлені – 295 558.

Дальша національність. Під час перепису можна було навести і дальшу національність. Більше як 300 000 жителів Словаччини навели, що у них наявна і дальша національна ідентичність. В цій рубриці словацьку національність навело 18% (55 496) із загальної кількості осіб, які мають постійне місце проживання в Словаччині, 11% (34 089) жителів навело угорську національність, 30% (88 985) ромську, 13% (39 810) русинську, 5% (16 715) чеську, 0,52% (1 586) українську.

Материнська мова: Словацька мова є рідною для 81,77% населення Словаччини, а саме для 4 456 102 осіб. Іншу материнську мову ніж словацьку навело 12,5 % жителів Словаччини. 8,5% громадян навели як рідну угорську мову. 1,8 % осіб рідною мовою вважають ромську, 0,71% (38 679) русинську, 0,62% чеську, 0,14% (7 608) українську.

Вік: За останні десятиліття Словаччина зазнала значні демографічні зміни. Однією з них є старіння населення, яке виражається в зростанні старших і зменшенням кількості молодших вікових груп, що має безпосередній вплив на розвиток суспільства в цілому. Результати перепису 2021 року вказують на постійне збільшення старших людей і зменшення населення в нижчих вікових групах.

Понад дві третини населення Словаччини (67%) належать до вікової групи від 15 до 64 років, 15,9% населення припадає на вікову групу 0-14 років, 17,1% населення належить до групи людей старше 65 років.

Релігія: Більше половини населення Словаччини (55,8%) сповідували римо-католицьку релігію. Римо-католицька церква нараховувала 3 038 511 (55,76%) віруючих. Друга за чисельністю – це Євангелічна церква аугсбурзького сповідання. Її частка становить 5,3% (286 907). Третьою є Греко-католицька церква – 4% (218 235), за нею йдуть Реформована християнська церква в Словаччині (кальвінська) – 1,56% (85 271) та Православна церква – 0,93% (50 677). Далі йдуть два десятки менш кількісних церков, релігійних общин, а також буддизм, іслам, індуїзм. У цей список долучені рецесистичні ad hoc «церкви» типу Svedkovia Liehovoví. Прискореними темпами йде процес секуляризації словацького суспільства: зросла кількість невіруючих: 1 296 142 особи (23,8 %). Римо-католицька церква втратила 308 766 віруючих (6%).

Національна меншина в краях Словаччини:

Українці: Пряшівський край – 2859 (м. Пряшів – 722), Кошицький – 2078 (м. Кошиці – 882), Братиславський – 1990, Трнавський – 648, Тренчанський – 340, Нітранський – 492, Жилінський – 447, Банськобистрицький – 597.

Русини: Пряшівський край – 19 601 (м. Пряшів – 1234), Кошицький – 2323 (м. Кошиці – 1211), Братиславський – 994, Трнавський – 150, Тренчанський – 129, Нітранський – 152, Жилінський – 202, Банськобистрицький – 195.

Асиміляція русинів-українців і спливання з мажоритарною більшістю пришвидшилась у всіх округах Пряшівського краю. Більшість складають жителі словацької національності:

Бардіївський округ – із загального числа 76 012 жителів округу словаків 69 170 (91%), **Гуменський** – із 60 126 жителів словаків 53 391 (88,8%), **Кежмарський** із 73 685 жителів словаків 64 105 (87%), **Левоцький –** із 33 107 жителів словаків 30 403 (91,83%), **Меджилабірський** – із 11 056 жителів словаків 6 473 (58,55%), **Попрадський** – із 102 744 жителів словаків 95 163 (92,62%), **Пряшівський** – із 172 804 жителів словаків 157 216 (90,98%), **Сабинівський** – із 60 389 жителів словаків 57 272 (86,56%), **Снинськпй –** із 35 125 жителів словаків 29 179 (83,07%), **Старолюбовнянський** – із 52 968 жителів словаків 45 720 (86,32%).

Список найбільших міст Словаччини очолює Братислава (475 503 жителі), далі йдуть Кошиці (229 040), Пряшів (84 824), Жиліна (82 656), Нітра (78 489), Банська Бистриця (76 018), Трнава (63 803).

Екскурс в попередні переписи: Під час першого перепису населення Чехословаччини в 1921 році особи «ruskej a maloruskej (ukrajinskej) národnosti» були записані в одній рубриці – 85 628 осіб. Так само було і під час перепису населення в 1930 році – 91 079 осіб, а також під час переписів в 1950, 1961, 1970 і 1980 рр.

У переписах населення самостійної Словацької Республіки 1991, 2001, 2011 і 2021 років українці та русини вже зазначені в окремих рубриках: **українці** в 1991 р. – 13 281 осіб, в 2001 р. – 10 814, в 2011 р. – 7 430, в 2021 р. – 9 451; **русини** в 1991 р. – 17 197 осіб, в 2001 р. – 24 201, в 2011 р. – 33 482, в 2021 р. – 23 746. Разом українців і русинів було в 1991 р. – 32 408 осіб, в 2001 р. – 35 015, а в 2011 р. – 40 912, в 2021 р. – 33 197.

Мирослав ІЛЮК.
Джерело
https://www.scitanie.sk/

ЧУДОВІ ДНІ ПЛАСТУНІВ У ТАТРАХ

Чудові дні в словацьких горах прожили від 11-го до 15-ого лютого пластуни з Великобританії, Німеччини, Польщі, України і Словаччини в міжкрайовому пластовому таборі «Школа льоду». Щодня скоро зранку вибралися з домівки в селі Стара Лесна у гори, щоб в чудовій зимовій погоді навчитися лазити по льоду на замерзлих водоспадах у Великій холодній долині (Veľká Studená dolina) у Високих Татрах і в долині П'єцки в Словацькому Раї. Інструкторами, які вчили учасників табору зволодіти перші кроки в льоду в спеціальному обладнанні, були знамениті українські альпіністи пластуни пл. сен. Іван Бандрівський і пл. сен. Оксана Літинська.

Іван Бандрівський з українського міста Стрий є кількаразовим чемпіоном України в альпінізмі, який альпінізмом займається більше 10-ти років. Побував на багатьох вершинах Карпат, Криму, Кавказу, Тянь-Шаню, Татр, Альп, Балканських та Скандинавських гір. В половині березня 2020 року здійснив зимове сходження на один з найскладніших маршрутів «ікони Альп», гору Маттергорн.

Оксана Літинська, яка проживає в Лондоні, є відомою українською альпіністкою. Входить в Клуб 7 вершин, в якому є ті, які подолали найвищі вершини всіх семи континентів. В травні 2019 року як третя українка поставила український прапор на найвищу гору світу Еверест, в липні 2021 року була другою українкою на другій найвищій горі світу К2.

За Союз скаутів «ПЛАСТ» українсько-русинської національності в Словаччині учасниками були старші пластуни Петро Алексей Беґені, Давид Янко, Якуб Ґонтковський і Івана Іванчикова, інтендантом за КПС Словаччини був пл. сен. Володимир Кравець. Крім прекрасних вражень з природи та першого досвіду з льодолазінням, в таборі зродилися і нові дружні відносини з пластунами з інших держав.

Організатором табору була КПС Великобританії в співпраці з КПС Словаччини під патронатом Ватаги Бурлаків. В проводі табору були коменданти ст. пл. Соломія Петріна та пл. сен. Денис Угрин, бунчужний ст. пл. Назар Білозір і писарка ст. пл. Поліна Добрянська.

СД

В Чеській Республіці проживає 78 068 українців

За результатами перепису 2021 року в Чехії проживало 10 524 167 жителів, у порівнянні з попереднім переписом 2011 року – на 87,6 тис. більше. Середній вік становив 42,7 року, з них 50,7% були жінки та 49,3% чоловіки. Жителі з іноземним громадянством становили 4,7% від загальної кількості населення Чеської Республіки. Кількість випускників університетів перевищила 1,5 млн. Майже 1,4 млн задекларували приналежність до церкви чи релігійної общини, навпаки, відповідь без релігійної приналежності обрали більше 5 млн. осіб.

Чеську, моравську і сілезьку національність навели 6 033 014 осіб, словацьку – 96 041, українську – 78 068, російську – 25 296. Проживають також особи в'єтнамської національності (31 469), польської (26 802), німецької (9 128), ромської (4 458). 608 осіб записало собі русинську національність. 3 321 058 осіб не навели національну приналежність.

Якщо в 1991 році до українців тут зголошувалося 8 220 чоловік, то через тридцять років їхня кількість зросла майже вдесятеро: в 2001 р. – 22 112, в 2011 р. – 53 253, в 2021 р. – 78 068.

Належність до православної церкви заявило понад 40 тисяч віруючих (40 681) і опинилась на другому місці, залишивши за собою такі традиційні для чехів церкви, як Чеськобратська, Протестантська, Церква чехословацьких гуситів. Значне падіння зазнала Російська православна церква, подвір'я Московського патріархату. Якщо в 2011 році в неї було 5 817 віруючих, то в 2021 році – лише 497. До Греко-католицької церкви належить 8 309 віруючих. Найбільшою в Чеській Республіці є Римо-католицька церква (741 019). Свою належність до католицизму і до християнства як такого заявило відповідно 235 834 і 71 089 чехів.

-мі-

Пенсіонерів стало менше

Наприкінці січня цього року соціальна страхова компанія *Sociálna poisťovňa* зареєструвала у Словаччині 1 млн 407 тис. пенсіонерів. Порівняно з кінцем січня минулого року це зменшення на 5,3 тис. пенсіонерів.

Кількість виплачених пенсій, які пенсіонер може отримувати кілька одночасно, за перший місяць поточного року зменшилась на 5,9 тис. до 1 млн. 712,9 тис. Про це свідчить статистика Управління соціального страхування.

При цьому кількість пенсіонерів у Словаччині збільшувалася щороку до 2020 року. Наприклад, у 2020 році в Словаччині було 2,8 тис. пенсіонерів, у 2019 році – 12,8 тис. пенсіонерів, у 2018 році кількість пенсіонерів зросла на 5,9 тис. осіб, а в 2017 році – на 14 тис. осіб.

При цьому кількість виплачених пенсій за віком наприкінці січня цього року дещо зросла в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. На кінець минулого місяця *Sociálna poisťovňa* відрахувала 1 млн 96,4 тис. пенсій за віком, що на 2,2 тис. більше, ніж у січні минулого року. Проте кількість дострокових пенсій у річному обчисленні зменшилася на 311 осіб – до 11,4 тис. Більш істотне зниження відбулося у пенсій по інвалідності. На кінець січня страхова компанія виплатила 226,7 тис. пенсій по інвалідності, що на 6,1 тис. менше, ніж у січні 2021 року.

Життя з піснею і молитвою

(Розмова з Анною Дерев'яник з нагоди її життєвого ювілею)

В січні відзначила свій життєвий ювілей жінка, життя якої пов'язане з піснею і молитвою. **Д-р Анна Дерев'яник, ПгД.** відома нашому населенню не тільки як народна співачка, але і як музиколог, диригент, сценарист, режисер, член фахових журі, а передусім як музичний педагог – завідуюча Кафедрою музичного виховання, образотворчого мистецтва та фізкультури Педагогічного факультету та педагог церковного співу Православного богословського факультету Пряшівського університету. Народилася вона 26 січня 1962 року. Її життя пов'язане з селом Орябина (окр. Стара Любовня). Для нас є нагода поставити шановній ювілярці декілька запитань:

• Пані ювілярко, розкажи нам про своє дитинство та про перші дотики з народною піснею.

– Дитинство пов'язане з селом Орябина було прекрасне. Тільки що почала ходити, в мене формувалось почуття до музики. Моя мама споминала, що коли я почула музику, та вже у дитячій постільці почала танцювати. Коли ходила до дитсадка, вже співала, бо дома ми всі співали. Особливо любив співати батько, мама йому допомагала, а я чула прекрасний двоголосний спів. І моїх троє братів більш-менше співали. То значить, що моє дитинство було, як в інших дітей – основна школа, народна школа мистецтв, де я вчилась грати на акордеоні, домашні роботи вдома і на полі, пасла корови й гусенята і, ясна річ, прислухувалася, як співають старші жінки на весіллях, хрестинах, на роботі. Публічно я почала виступати вже як учениця основної школи при різних нагодах: МЖД, на різних змаганнях, два рази була на загальнословацькому змаганні *Мелодії приятельства*, де зайняла друге і третє місця. Як десятирічна взяла участь разом з своїм двоюрідним братом Йосифом у першому пісенному огляді «Маковицька струна» в Бардієві. Я у солоспіві, а разом з Йосифом в дуоспіві зайняла перші місця. Тоді ще не приділяли звання лауреата фестивалю. А найбільше я любила слухати пісні по радіо з Пряшева і в нашому місцевому радіо тоді популярних співаків Піддуклянського українського народного ансамблю. Тож таким було моє дитинство.

• Якими були роки Твого студентського життя і коли Ти почала співпрацювати з фольклорними колективами, особливо з співацькою жіночою групою *Поляна* в Орябині, з котрою досягла багато творчих успіхів.

– Мої студентські роки пов'язані з Пряшевом. Спочатку з Середньою педагогічною школою, пізніше з Педагогічним факультетом. У середній школі в той час виник співацький дівочий хор, диригентом якого був пан Павло Василь. Може, й те було поштовхом до того, що я в майбутньому стала також диригентом. Попри цьому я співала в фольклорному колективі *Карпатянин.* Через суботи та неділі, або під час канікул я вдома допомагала в програмах Активу громадських справ (Zbor pre občianske záležitosti), а коли

було потрібно, то і фольклорній співацькій групі *Поляна,* в котрій в той час співали передусім старші жінки. З групою *Поляна* на повну потужність я почала співпрацювати від 1990 року, коли ми здійснили перші виступи на різних фестивалях: Виходна, Стражниця, Миява, Кошиці, Мартин, Дєтва, Грушовська парада, всі центральні акції СРУСРу, на яких ми виступали щорічно. Ми тоді зрозуміли, як нам потрібно співати, разом вчились і побачили, що головним чином нам треба вертатись до автентичного фольклору, не стилізувати, не прикрашувати, тому що все найкраще створив перед нами наш народ. Тоді ми почали записувати старовинні пісні, в котрих відображалось важке і веселе життя наших предків. Тоді наш триголосний спів ставав кожним днем, кожним роком популярніший.

▲ *Орябинська співацька група Поляна під час виступу на змаганні Zem spieva (2018).*

• Тебе наші глядачі знають як дуже успішну диригентку православних церковних хорів. Знаю, що в тому напрямі Ти могла реалізуватися тільки після ніжної революції.

– Маєш правду. Сам знаєш, яка була перед тим ситуація для нас, педагогів. Після революції я почала вчити на Православному богословському факультеті церковний спів. Зорганізувала співацький церковний студентський хор, який допомагав майбутнім священникам, катехетам у вдосконалюванні в церковному співі. Разом з православними ентузіастами заснували Кафедральний хор св. Олександра Невського, котрий діяв при кафедральному храмі. Крім іншого, і ти був його членом. Оскільки нас життям супроводить Свята Тройця, то і третій – Хор Успенія Пресвятої Богородиці в Орябині. Всі три хори досягли прекрасних успіхів. З усіма трьома хорами ми побували на Міжнародному фестивалі духовної пісні в польській Гайновці, репрезентували нашу Православну церкву на різних фестивалях, в різних містах Словаччини. З кафедральним хором побували за кордоном: в Україні, Шотландії, Греції, Ізраїлі. Наприклад, про наш спів один священник в Шотландії сказав, що це міст між землею і небом.

Це була висока оцінка від отця духовного. Правда є і така, що в хорі співали дуже дисципліновані і якісні співаки.

• Як при такій відповідальній педагогічній і диригентській роботі Тобі вдалось ще працювати на сценаріях «Маковицької струни» в Бардієві, Фестивалі духовної пісні в Снині, інших центральних акціях СРУСР. При цьому ще треба згадати й Фестиваль народних традицій в рідному селі.

– Фестивалі? Треба було допомогти. Штучно нас розділили на русинів і українців. Держава переставала оплачувати працівників національних організацій. В минулому періоді були побудовані прекрасні центральні акції, фестивалі у Свиднику, Камйонці, Бардієві, Меджилабірцях, Снині, сценарії котрих забезпечував Андрій Каршко. Коли виник новий Фестиваль духовної пісні в Снині, потрібно було включати в сценарій теологічні тексти. Пан Каршко скоро відійшов у вічність, тому потрібно було допомагати й при підготовці «Маковицької струни», але і Свята культури у Свиднику. Сам добре знаєш, ти ж також допомагав. Ми шукали спосіб, як це робити і з Божою допомогою нам це вдалось, і те нас посувало вперед. А що торкається нашої Орябини: ми з групою *Поляна* побували на фестивалі в Липтовській Тепличці, де зустрілись з нефальшивим фольклором, великою гостинністю селян, котрі нам представили і спонукали свої народні страви і дуже тішилися, коли нам смакували. Тоді в нашому селі був старостою Микола Каня і воскресла думка щось подібне зорганізувати в Орябині. І так ми щорічно організуємо (на жаль, тепер через коронавірус перестали) Фестиваль народних традицій, в програмі котрого хочемо представити широкому колу глядачів не тільки народні традиції нашого села, але також народні страви, звичаї і типову нашу гостинність.

• Не можемо забути й про працю у фахових журі різних окружних та крайових змагань. Напевно, найбільше Тебе громадяни нашої республіки знають як члена журі загальнодержавного змагання *Zem spieva.* Це ж була велика відповідальність.

– Маєш правду. Бути членом журі – то нелегка робота, велика відповідальність. Футболісти та гокеїсти кажуть, що у нас кожний є тренером. Кожний себе вважає фахівцем що торкається народної пісні. Так це просто у Словаччині буває. Одному любиться те, другому інше, кожний має свій погляд, не всьому ми здібні порозуміти. Наші предки не мали музичної освіти, але створили велике культурне фольклорне багатство, котре нам треба зберігати. Для того служать і різні огляди, змагання народних пісень, фольклору. Члени журі є для того, щоб співакам, фольклористам допомагали зберігати автентичність фольклору, чистоту інтерпретації пісень, знаходити нові пісні і поширювати їх між людьми. Що торкається загальнословацького змагання *Zem spieva,* спочатку ми з групою *Поляна* змагалися і одержали якраз за автентичність і виконання пісень велику оцінку. А це був крок до того, щоб в наступному році мене запросили бути членом журі. Був це для мене великий досвід.

Дякувати Господу Богу, що дав мені до вінка такий дарунок!

Бажаємо нашій ювілярці від імені Центральної ради СРУСР, нашої редакції багато міцного здоров'я, особистого щастя, Божої благодаті, робочих і творчих успіхів в педагогічній роботі і на народній ниві.

На многая і благая літа!

За розмову подякував
Петро БЕҐЕНІ.

Державна нагорода України

Президент України Володимир Зеленський з нагоди Дня Соборності України нагородив орденом «За заслуги» III ступеня відомого науковця, директора СНМ – Музею української культури у Свиднику доц. д-ра Ярослава Джоґаника, кандидата наук.

Ярослав Джоґаник у 1994 – 2002 та в 2006 – 2016 рр. був лектором словацької мови і літератури в Ужгородському національному університеті; в 2003 – 2004 рр. – завідуючий відділом україністики, в 2004 – 2005 рр. – продекан Університету ім. М. Бела (м. Банська Бистриця). Досліджує сучасну словацьку та українську літературу, їх взаємозв'язки.

Ярослав Джоґаник – кандидат мистецтвознавства (Університет ім. Я. Коменського, Братислава, 1998) і філологічних наук (Інститут літератури НАНУ, Київ, 2002). Він – автор ряду праць, серед них «Іван Краско і сучасна словацька поезія», «Українська література Словаччини у портретах», «З досліджень авторської поетики Івана Яцканина», «Проза Івана Мацинського» «Ситуативне дослідження соціальної атмосфери суспільства», «Сучасна українська проза Словаччини: художня полеміка з людиною і суспільством», «Епічні імпресії» тощо.

«Ця нагорода є символом вдячності України за видатні особисті заслуги Ярослава Джоґаника в галузі науки, освіти, культури, його вагомий внесок у справу популяризації української культурної спадщини за кордоном, дослідження українсько-словацьких історичних і культурних відносин, активну участь у житті закордонної української громади та зміцнення міжнародного авторитету України», – наголошується у вітанні з нагоди вручення нагороди.

Поздоровляємо, пане Ярославе!

-мі-

Піснею приносить радість

18 січня цього року свій круглий життєвий ювілей відзначила співачка Анна Порач. Народні пісні принесли їй славу і популярність. Особливо її популярність зросла. коли стала лауреаткою огляду народних пісень «Маковицька струна».

Анна Порач (дів. прізв. Шутяк) народилася 18.1.1962 р. в Кийові (окр. Стара Любовня). Вона вже змалку любила співати, тому вчителі підтримували її талант. Потяг до народної пісні у неї поглибився під час навчання в Середній економічній школі в Пряшеві. Найбільше розкрився її талант під час праці в Культурному союзі українських трудящих (КСУТі). Немала заслуга в цьому музиканта і фольклориста Андрія Каршка, одного з ініціаторів заснування пісенного огляду «Маковицька струна», який допомагав розвивати її голосові задатки і підбирати відповідний репертуар для перших концертів і сценічних виступів.

Анна Порач спочатку виступала у фольклорному ансамблі «Карпатянин», а потім у ансамблі «Шаришан». Під час співпраці з цим колективом вона на протязі п'яти років з концертами об'їздила майже всю Європу, також тричі побувала в США. Співпрацювала також з іншими колективами, напр. з такими відомими ансамблями, як «Ториса», «Земплин», «Сабіновчан» та ін. Пізніше вона співала сольно, співпрацювала з багатьма музикантами та співаками.

У 1994 році вона випустила свій перший сольний компакт-диск під назвою «Anička mi meno», який містить народні пісні з її рідного села Кийова, у 1995 році вийшов другий її сольний компакт-диск під назвою «Taku mi cigan hraj», який містить шариські і земплинські пісні, У 2002 році вийшов третій сольний компакт-диск під назвою «Špivam sebe, špivam», який містить пісні з усієї Східної Словаччини.

Четвертий сольний компакт-диск «Čorny oči jak teren» (разом з Марією Мачошко) вийшов у 2007 році, а в червні 2010 року – ще один, вже п'ятий сольний компакт-диск під назвою «Zašpivajme sobi», який складається з наших і загальноукраїнських народних пісень.

Так би мовити, підсумковим є її компакт-диск під назвою «Anka Poráčová. Najkrajšie piesne Anky...», який вийшов у 2017 році, який поруч з шариськими містить і такі популярні пісні з її репертуару, як «Камаратко моя, пожич мі лайблика», «На горі кряк», «На ярочку райбала», «Не чудуйся, Янку», «Віділа-м поштаря», «Ей в коморі на ваді», «Ей, до слюбу сме ішли» та ін.

Вона виступала у багатьох програмах ансамблю «Шаришан», але також співпрацює з OLuN-ом – Оркестром народних інструментів Радіо Братислава, останніми роками вона найчастіше співпрацює з Народною музикою О. Кандрача.

Не можна обійти той факт, що Анна Порач виступає на всіх центральних акціях Союзу русинів-українців СР, в тому числі на Святі культури русинів-українців у Свиднику, але й на районних оглядах і фестивалях, в циклі програм «Не забудь свою колиску», які організує наш Союз у співпраці з сільськими урядами в найменших русько-українських селах регіону.

До дальших літ життя бажаємо нашій ювілярці міцного здоров'я.

На многая і благая літа!

-мі-

«Генеральний погром»: як це було

12 січня виповнилося 50 років від дня найбільшої репресивної акції проти українських дисидентів, коли одночасно було заарештовано більшість відомих представників національно-демократичного руху і розпочався так званий «генеральний погром» українського шістдесятництва. Відлуння погрому докотилось до Пряшева. Дехто з місцевих українців опинився під слідством, а дехто навіть відбував ув'язнення.

Редакція.

Основним засобом боротьби шістдесятників з тоталітарним режимом був самвидав. У 1965-1972 роках український самвидав складався з художніх творів, документів та публіцистики. Він яскраво відображує історію опору тих років, одночасно являючи собою його невід'ємну частку.

З січня 1970 року почало виходити в самвидаві перше в Україні періодичне видання – «Український вісник» (УВ), на зразок московської «Хроники текущих событий» (ХТС). Але на відміну від ХТС, УВ містив не тільки інформацію про репресії та становище політв'язнів, а й подавав твори, поширені в самвидаві – дослідження з історії, дані щодо геноциду українців, літературознавчі роботи, вірші, прозу. Характерний високий професійний рівень видання.

УВ був створений за ініціативою В'ячеслава Чорновола, який і став головним редактором цього часопису. В редколегію також увійшли Михайло Косів і Ярослав Кендзьор. У розповсюдженні УВ брала активну участь велика кількість дисидентів. УВ також передавався за кордон.

28 червня 1971 року ЦК КПРС ухвалив таємну постанову «Про заходи протидії нелегальному розповсюдженню антирадянських та інших політично шкідливих матеріалів», яку через місяць продублював ЦК КПУ, додавши місцевої специфіки.

Політбюро ЦК КПРС 30 грудня 1971 року постановило розпочати всесоюзну кампанію проти самвидаву з метою зруйнувати інфраструктуру його виготовлення та розповсюдження. Партійне керівництво УРСР на чолі з Петром Шелестом підтримало ініціативу Москви, бо фактично вже не мало влади в республіці, а цілком було кероване Кремлем .

Репресії 1972 року були загальноімперською акцією. В Москві та Новосибірську відбулись арешти за справою «ХТС». Для українського руху було розіграно окремий детектив зі «шпигунськими пристрастями» – так звана «справа Добоша».

4 січня 1972 року був заарештований бельгійський громадянин, турист Ярослав Добош, українець за походженням. Його «обробили» і примусили зізнатися, що він прибув «для виконання завдання закордонного антирадянського центру бандерівців ОУН». Багато дисидентів мали іншу думку щодо цього – що Добош був заздалегідь завербований КДБ. Але це твердження, мабуть, не витримує критики.

Ось що згадує з цього приводу Василь Овсієнко: «Як відомо, під новий 1972 рік в Україну приїхав Ярослав Добош. Він член СУМу, з Бельгії, йому 25 років. Він їхав через Прагу. Мені відомо, що моя однокурсниця Анна Коцур, лемкиня зі Словаччини, поїхала під Новий рік до Праги. Вона там мала зустріч із Добошем, про це я пізніше дізнався.

Вона дала йому телефони львівських і київських шістдесятників, зокрема, й Івана Світличного. Він саме за оцими телефонами у Києві дзвонив до Світличного, до когось там ще, і зустрічався потім зі Світличним та іншими людьми... Я пізніше, коли був заарештований, читав покази Ярослава Добоша і дійшов висновку, що це була, мабуть, людина випадкова.

Я не впевнений, чи він був справді завербований КДБ, чи це просто так, зі своєї наївності цікавився, чи мав якесь там завдання від своїх керівників чи не мав – Бог його знає. Але його КДБ використало досить таки вдало. Він розказав усе, що знав і чого не знав, виступив із заявою по телебаченню, та заява була опублікована у пресі. Його випустили, а все це стало приводом для масових арештів української інтелігенції».

Арешти січня 1972 року так чи інакше пов'язували зі справою Я. Добоша. Сам Добош після зізнання був висланий за кордон, де він спростував свої покази, але на це вже не звертали уваги.

12-20 січня 1972 року були заарештовані відомі дисиденти: у Києві – Іван Світличний, Євген Сверстюк, Василь Стус, Леонід Плющ, Зіновій Антонюк, Микола Плахотнюк, Іван Коваленко, Олесь Сергієнко та інші; на Київщині – Данило Шумук, у Львові – В'ячеслав Чорновіл, Михайло Осадчий, Іван Гель, Ірина Стасів-Калинець, Стефанія Шабатура, у Івано-Франківській області – Василь Романюк (майбутній патріарх Володимир), у лютому посадили за грати Юрія Шухевича та Миколу Холодного. Наступна хвиля арештів відбулася у квітні-червні 1972 року: були заарештовані Іван Дзюба, Надія Світлична в Києві, Ігор Калинець у Львові, Ігор Кравців та Анатолій Здоровий у Харкові та інші.

Після багатоденних допитів Зіновія Франко (онучка Івана Франка) визнала, що Добош – агент, і шістдесятники мали з ним контакт. Взагалі це була частина плану КДБ – примусити «зізнатися» і «щиросердечно покаятися» онучку Івана Франка – Зіновію Франко та племінницю Михайла Коцюбинського – Михайлину Коцюбинську. Виступ по телебаченню цих двох впливових у дисидентських колах пані завдав би вирішального удару по руху шістдесятників.

«Зеню Франко відразу засадили в січні 1972 року, а за мене взялися десь у березні», – згадує Михайлина Коцюбинська. – «І я дуже швидко зрозуміла план, який у них визрів. План визрів такий: об'єднати моє ім'я з Франко і пустити нас по телевізору разом. Ви можете собі уявити, як би це набагато сильніше прозвучало, ніж виступ у телевізорі лише Зені Франко. Її був, вона там, а я репресована. Її лист був у «Радянській Україні» – а мого не було».

Михайлина Коцюбинська цей план поламала, незважаючи на усі погрози та хитрування КДБ. Не допомогли й очні ставки із З. Франко, не допомогли навіть погрози забрати доньку й позбавити М. Коцюбинську материнських прав.

Під час слідства заарештованих лякали розстрілом, фізичною розправою, лікуванням у спецпсихушці, а головне – розправою над близькими людьми. Однак із ключових постатей, окрім Івана Дзюби, ніхто не покаявся. Дзюбу «ламали» з квітня 1972 року до жовтня 1973 року. 16 березня 1973 року він був засуджений на 5 років ув'язнення і 5 – заслання.

8 жовтня І. Дзюба написав прохання про помилування. Влада задовольнила прохання. Їй це було вигідно (один із лідерів руху опору, автор програмної роботи «Інтернаціоналізм чи русифікація?» визнав свої помилки). Слід зауважити, що І. Дзюба писав виключно про свої власні переконання і не дав на допитах жодних свідчень проти своїх друзів.

26 травня 1972 року П. Шелест був звільнений з посади першого секретаря ЦК КПУ, його місце зайняв В. Щербицький. За короткий час уся «команда» Шелеста була усунута від влади в республіці. Їх місце зайняли шовіністи-реакціонери – слухняні діти Москви.

Тим часом улітку й восени 1972 року відбулися судові процеси. Майже всі провідні діячі шістдесятництва дістали максимальний реченець за відомою статтею 62 КК УРСР (7 р. ув'язнення в таборах суворого режиму та 5 р. заслання) й етаповані за межі Батьківщини – до Мордовії та пізніше до Пермської обл. Хто не давав показів (Микола Плахотнюк, Леонід Плющ, Борис Ковгар, Василь Рубан) – були запроторені до психлікарень.

Загалом по Україні у 1972 році за даними ХТС заарештовано 100 осіб. За даними Людмили Алексєєвої, було засуджено 89 осіб. Із Західної України – 55 (з них 13 зі Львова). Зі Східної та Центральної України – 48 (з них 28 з Києва). За 1972-1974 роки за участь в українському національно-демократичному русі було заарештовано більше 122 осіб.

За останніми даними Харківської правозахисної групи, у 1972-1974 роках в Україні було заарештовано 193 особи, у тому числі за антирадянську пропаганду – 100 осіб, за релігійні переконання – 27 осіб. Починаючи з 12.01.1972 р. впродовж цього періоду в Україні проведено тисячі обшуків, тисячі людей були стероризовані допитами як свідки, викинуті з роботи, з вузів. Поодинокі спроби протесту проти арештів присікалися щонайжорстокіше (Василь Лісовий, Микола Лукаш).

Суспільна атмосфера, на відміну від атмосфери після першої хвилі арештів, 1965 р., стала гнітючою. Усіх, хто не давав показів проти заарештованих і виявляв найменші ознаки співчуття до них, звільняли з роботи, виключали з інститутів, їм закривалися будь-які можливості службового зростання і творчого оприлюднення (публікації, виставки тощо). Як відродження 20-х років справедливо називають розстріляним, так відродження 60-х – задушеним.

Хто хотів вижити – мусив принизливо каятися (Зіновія Франко, Микола Холодний, Леонід Селезненко, Іван Дзюба), інші – криводушно писали пасквілі на своїх недавніх друзів або закордонних «українських буржуазних націоналістів – найманців іноземних розвідок», вичавлювали з себе фальшиві оди на честь душителів своєї батьківщини (Іван Драч, Дмитро Павличко), окремі не витримували задушливої атмосфери і спивалися, накладали на себе руки (Григір Тютюнник), найстійкіші – надовго йшли у «внутрішню еміґрацію» (Ліна Костенко, Михайлина Коцюбинська, Валерій Шевчук), або й справді еміґрували в Росію (Лесь Танюк, Павло Мовчан).

Генеральний погром 1972 року припинив розвиток руху шістдесятників і водночас став підґрунтям нової доби в історії руху опору. Насправді акція проти самвидаву вдалася лише частково. Розповсюдження самвидаву на деякий час значно зменшилося. Він перестав бути основним засобом боротьби з тоталітарним режимом.

Генеральний погром майже призупинив дисидентський рух у «великій зоні», проте тільки підняв дух опору в ув'язнених. Деякі дисиденти самі згадують, що, як не дивно, час, проведений у неволі – у «малій зоні», – був найцікавішим і навіть найкращим періодом їхнього життя.

Після «генерального погрому» рух опору відродився у другій половині 70-х років, коли основним засобом боротьби з системою став інституалізований захист прав людини.

Багато змінилося з тих часів, багато що залишається, на превеликий жаль, незмінним, але вже немає страху, його знищили ті мужні люди в далекі 70-80-ті роки минулого століття, які за право називати речі своїми іменами пішли в тюрму.

Шістдесятники зруйнували утопію про «нову» радянську культуру, про «нову» радянську людину і повернули словам і поняттям їх природне розуміння, вони повернули загальнолюдські цінності: віру в Бога, прагнення свободи, милосердя, гідність. І ми сьогодні маємо засвоїти їхні головні уроки: ніколи не зраджувати своїм цінностям і щоденно захищати свою свободу.

(Скорочено)

Борис Захаров, Євген Захаров
«Історична правда»,
12 січня 2022 р.

Сторінки минулого (47)

ВЕЛИКА ДРІШНА (ДРІЧНА) – VEĽKÁ DRIEČNA

(місцева частина села Ладич в окр. Стропків)

Dricsna (1618), Dričžna (1773), Veľká Driečna, Šarišská Driečna (1920).

Стат.: 1828 – 51 буд., 382 жит., 1869 – 161, 1921 – 30 буд., 176 жит., з т. 176 рус., 176 гр.-кат., 1940 – 216, 1948 – 178.

Площа хотара 481 га.

З давніх часів неподалік Стропкова існувало декілька русько-українських сіл, в тому числі Нижній Ладич, Вишній Ладич, Дрішна (Дрічна) (Мала і Велика) і Суха.

Велика Дрішна і Мала Дрішна об'єднались в 1960 році і як Дрішна були приєднані в 1964 році до Владича – оф. Vladiča.

Дрішну розділяє потік на дві частини. Поселення на правому березі, Велика Дрішна, належала Маковицькому панству і до Шариша. Поселення на лівому березі, Мала Дрішна, належала Стропківському панству і до Земплина.

Село заснували на закупному праві в 1573 – 1598 роках. Розділилося село на Велику і Малу Дрішну.

Вперше у документах згадується 1598 р. Інформує про дорогу з Великої Дрішни до Владича. Дальша інформація пов'язана з 1600 роком. Перші поселенці тут вже мали житла, ще не платили податки королю. Про них історик Ф. Уличний, між іншим, пише: «Veľkú Driečnu budovali ukrajinskí usadlíci a šoltýsi podľa zákupného práva koncom 16. a začiatkom 17. storočia. Patrila k mladším dedinám v okolí.» У 1618 р. тут було 5 селянських дворів, 2 шолтиси, яким належав млин. У шолтисів працювали 2 сім'ї желярів. В 1715 р. Велика Дрішна мала 8 домогосподарств, в 1787 р. – 27 будинків і 171 жителя, в 1828 р. 51 будинок і 382 жителів.

У селі була православна церква, священникові належала земля в розмірі цілого селянського господарства.

У XIX ст. тут мав маєтки А. Добрянський. У міжвоєнний період населення займалось землеробством, дехто працював у лісах. Кілька родин емігрувало в США. Під час 2-ої світової війни селяни допомагали партизанам. Православний храм свв. ап. Петра і Павла.

У селах Нижній Ладич, Вишній Ладич, Дрішна (Дрічна) (Мала і Велика) і Суха у 1881 р. було 511 жителів, в 1900 р. – 626, в 1910 р. – 714, а найбільше їх було у 1930 році, коли тут проживало 816 людей. З того часу кількість жителів постійно падала: в 1950 р. – 715, в 1980 р. – 248, в 1991 р. – 147, у 2001 р. – 75, а в 2017 р. – лише 65, з того 32 словацької національності, 25 русинів і 3 чеської національності. Релігійний склад – 46 греко-католиків, 9 римо-католиків і 5 православних.

-мі-

Нове видання брошури *KamPO základnej?*

В Пряшівському краї її одержить понад 6,5 тисяч учнів

Пряшівський самоврядний край (ПСК) має нове, друге видання інформаційно-навчального видання *KamPO základnej?* На 180 повнокольорових сторінках із привабливим дизайном воно містить важливі факти про середні школи, мовні школи та шкільні заклади, які є в підпорядкуванні ПСК. Видання призначене для всіх понад 6500 дев'ятикласників Пряшівського краю, які наразі стоять перед рішенням, яку середню школу обрати. Регіональне шкільне видання є ідеальним посібником, який може полегшити рішення.

«*KamPO základnej?* – чудовий посібник для випускників початкових класів, який виявився дуже корисним у 2020 році. Тому після поточних оптимізаційних змін у мережі загальноосвітніх навчальних закладів ми перейшли до його наступного випуску. Ми віримо, що завдяки чіткій інформації ми допоможемо всім дев'ятикласникам краю у виборі правильної середньої школи та покажемо їм, наскільки хороші, привабливі, успішні наші школи та що вони пропонують», – сказав голова Пряшівського самоврядного краю Мілан Маєрський. Він додав, що у виданні майбутні старшокласники знайдуть інформацію про ці школи, усі наявні відділи, які в них відкриються в новому навчальному році, а також про їх гуртки та традиції, які є частиною їхньої позакласної роботи.

У рамках брошури дев'ятикласники можуть вибрати з 68 середніх шкіл, які розділені на чіткі категорії відповідно до їхньої спрямованості. Зокрема, брошура містить 13 гімназій, 19 шкіл торгівлі та послуг, 17 шкіл з технологією, машинобудуванням, лісовим господарством, транспортом чи машинобудуванням, 10 об'єднаних шкіл, одну спортивну школу, дві педагогічні та три медичні і три мистецькі загальноосвітні школи.

На даний момент триває розповсюдження видання *KamPO základnej?* Доставка відбувається поступово до всіх 220 повноорганізованих основних шкіл на території ПСК та до їх 6500 дев'ятикласникам.

Одночасно з другим виданням оновлюється веб-сайт www.kampo.sk. Він також містить усі необхідні факти про середні школи ПСК, багату фотогалерею, інформацію про кількість їхніх учнів та вчителів або розповіді випускників шкіл. Також на сайті є новини про те, що відбувається в середній освіті та у т. зв Прогнозі навчання.

Даша ЄЛЕНОВА, ПСК.

Помер дипломат Петро Сардачук

З України надійшла смутна вістка: 21 січня помер засновник напрямку «Міжнародні відносини» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Надзвичайни і Повноважний Посол України в Словацькій Республіці у 1993-1995 роках Петро Данилович Сардачук (нар. 11.7. 1938 р. в селі Звози Ківерцівського району на Волині).

Петро Сардачук працював в Міністерстві закордонних справ України, у 1995-1998 роках Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Польща, у 1999-2001 роках – заступник міністра закордонних справ України, у 2000-2003 роках – Надзвичайний і Повноважний Посол України у Фінляндській Республіці та в Республіці Ісландія. З 2003 року – радник-консультант Міністерства закордонних справ України.

З 2007 по 2011 очолював кафедру міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Петро Сардачук утримував зв'язки з українською громадою Словаччини, допомагав долати різні труднощі і перешкоди, тісно співпрацював з Союзом русинів-українців СР, редакцією газети «Нове життя».

Вічная йому пам'ять!

-мі-

Андрій Дуцар

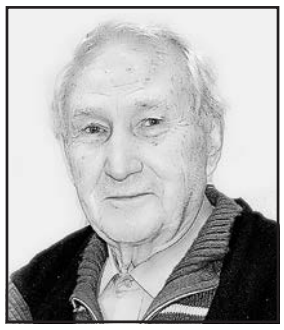

9 лютого 2022 року в Пряшеві помер педагог, громадський діяч, колишній шкільний інспектор Андрій Дуцар

Андрій Дуцар народився 13 червня 1928 р. в с. Гавай, окр. Стропків.

Закінчив Державну російську гімназію у Пряшеві (1948) та філософський факультет Університету Коменського у Братиславі (1952), де вивчав російську і словацьку мови.

Першим його робочим місцем була Свидницька державна російська гімназія, а після року – Пряшівська педагогічна школа для виховання вчителів початкових шкіл. Одночасно він два роки екстерно викладав російську мову в Пряшівській педагогічному інституті, де в 1955 році став членом кафедри російської мови. В 1959 – 1969 рр. вчив словацьку мову на Пряшівському богословському факультеті.

Від 1959 року до 1964 року А. Дуцар працював в пряшівській Одинадцятирічній середній школі з українською мовою навчання, де був учителем і завучем.

У 1964 р. А Дуцар став фаховим працівником Пряшівської філії Дослідного інституту педагогіки. В 1969 р. Міністерство шкільництва СР призначило А. Дуцара на посаду центрального інспектора. Будучи крайовим шкільним інспектором КНК в Кошицях (від 1971 р.), А. Дуцар заслужився в тому, що мережа шкіл з українською мовою навчання та вивченням української мови поширювалась і дійшло до виразного підвищення рівня навчання рідної мови в основних і середніх школах Пряшівщини.

В 1975 р. А. Дуцар перейшов працювати у Крайовий педагогічних інститут в Пряшеві, звідки у 1991 р. вийшов на пенсію.

А. Дуцар був автором або співавтором 12-ти підручників для шкіл з українською мовою навчання, декількох методичних посібників, дидактичних текстів, перекладів з російської мови на словацьку. Брав участь у роботі різних комісій по підготовці шкільних документів.

А. Дуцар був активним функціонером і активістом КСУТу і СРУСРу на всіх ступенях. Працював в комісіях при ЦК і ОК КСУТ в Пряшеві.

В його архіві зберігались цінні матеріали про стан шкіл з українською мовою навчання і з вивченням української мови в нинішньому Пряшівському краї.

Вічная йому пам'ять!

Прощання з покійним за церковним обрядом відбулось 11 лютого 2022 року в Домі смутку в Пряшеві. Похоронено його в рідному селі.

-мі-

Календар

1.3.1922 р. – народився в Перечині (Закарпатська Україна) український церковний діяч в США, педагог, історик, автор тритомника «Нариси історії Церкви Закарпаття» (1967, 1997, 2014) Василь Пекар (Атанасій, ЧСВВ) (100). Помер 29.9.2011 р.

2.3.1882 р. – народився український письменник Архип Тесленко (140). Помер 28.6.1911 р.

3.3. 1947 р. – помер український етнограф, фольклорист, композитор Філарет Колесса (75). Народився 17.7.1871 р.

3.3.1912 р. – народився в с. Сірма на Закарпатті педагог, композитор, музикознавець Юрій Костюк (110). Помер 12.7.1998 р. в Пряшеві.

4.3. 1852 р. – помер видатний письменник Микола Гоголь (170). Народився 1.4.1809 р. у Великих Сорочинцях Полтавської області (Україна).

4.3.1922 р. – народився в Циґлі Свидницького округу вчитель, громадський діяч Іван Ячанин (100). Помер 10.1.1996 р.

5.3.1827 р. – народився український байкар Леонід Глібов (195). Помер 10.11.1893 р.

5.3.1932 р. – народився в Орябині Старолюбовнянского округу біохімік, інж. Йосиф Булик, канд. наук (90). Помер 26.7.2021 р. в Пряшеві.

5.3.1947 р. – народився у Великому Березному на Закарпатті прозаїк Федір Зубанич (75). Помер 9.11.2004 р.

8.3.1927 р. – народився в Пихнях Снинського округу історик Іван Кремпа (95). Помер 8.3.1997 р. у Празі.

8.3.1992 р. – помер інженер-економіст Адальберт Ґелетка (30). Народився 21.8.1907 р. в Старині Снинського округу.

9.3.1814 р. – народився поет, мислитель, художник Тарас Григорович Шевченко (208). Помер 10.3.1861 р.

10.3.1787 р. – народився український народний герой, керівник боротьби селян проти кріпацтва Устим Кармалюк (Кармелюк) (235). Убитий із засідки 22.10.1835 р.

11.3.1822 р. – перша вистава українською мовою в Київському театрі (200).

11.3.1917 р. – народився в с. Березово на Закарпатті історик, письменник, драматург, церковний діяч Степан Пап (105). Помер 25.2.1990 р. в Кошицях.

13.3.1882 р. – народився в Меджилабірцях педагог, церковний та культурно-освітній діяч Йосиф Дюлай (140). Помер 1973 р.

13.3.1947 р. – помер священник, професор Пряшівської руської півце-учительської препарандії Теодор Келлі (75). Народився 11.6.1898 р. в Словінках.

13.3.1927 р. – померла письменниця Дніпрова Чайка (95). Народилася 1.11.1861 р.

14.3.1737 р. – народився в с. Буковець Стропківського округу педагог, мовознавець, церковний діяч Арсеній Коцак (285). Помер 12.4.1800 р.

14.3.1892 р. – народився в Ременинах Воронівського округу педагог, церковний діяч Йосиф Ернест Гомічко (130). Помер 2.7.1980 р.

14.3.1987 р. – помер письменник, історик літератури, перекладач, громадсько-культурний діяч Іван Мацинський (35). Народився 9.4.1922 р. в Меджилабірцях.

15.3.1937 р. – народився в Руській Волі над Попрадом педагог, громадсько-культурний діяч проф. Іван Бірчак, канд. наук. (85).

16.3.1932 р. – народився в Габурі Меджилабірського округу педагог, мовознавець, громадсько-культурний діяч, проф. Микола Штець, доктор наук (90). Помер 1.11. 2019 р. в Пряшеві

17.3.1882 р. – народився священник, професор Пряшівської півце-учительської препарандії Йосиф Зорван (Карпати) (140). Помер 17.2.1962 р. Помер 21.2. 1888 р.

19.3.1817 р. – народився словацький письменник Йозеф Мілослав Гурбан (205).

19.3.1907 р. – народився в США педагог, культурно-освітній діяч Йосиф Петрашовський (115). Помер 3.1.1987 р. в Меджилабірцях.

20.3.1792 р. – народився у Словінках художник Йосиф Миклошик-Змій (230). Помер 1.12.1848 р.

21.3.1942 р. – померла українська письменниця Ольга Кобилянська (80). Народилася 27.11.1863 р.

22.3.1842 р. – народився український композитор Микола Лисенко (180). Помер 6.11.1912 р.

23.3.1997 р. – помер педагог, академічний художник Степан Гапак (25). Народився 16.10.1921 р. в Пінківцях Собранецького округу.

23.3.1937 р. – народилася у Радвані-на-Лабірці Меджилабірського округу танцюристка ПУНА УНТ Єва Забавська (85). Померла 15.8.1989 р.

26.3.1827 р. – помер німецький композитор і піаніст Людвіг ван Бетховен (195). Народився 16.12.1770 р.

26.3.1927 р. – народився в Калинові Меджилабірського округу педагог, культурно-освітній діяч Іван Мицай (95). Помер 1998 р.

26.3.1937 р. – помер педагог, громадсько-культурний діяч Йосиф Хром'як (85). Народився 17.7.1887 р. в Леґнаві Старолюбовнянського округу.

27.3.1957 р. – помер актор, режисер УНТ Юрій Загребельський (65). Народився 20.4.1897 р.

28.3.1592 р. – народився чеський мислитель, педагог Ян Амос Коменський (430). Помер 15.11.1670 р.

29.3.1917 р. – народився поет, прозаїк Андрій Патрус-Карпатський (105). Помер 19.4.1980 р.

31.3.1922 р. – народився в Пихнях Снинського округу громадський діяч, колишній перший секретар ЦК КСУТ Юрій Кремпа (100). Помер 20.5.2002 р.

Невтішні наслідки пандемії

Пряшівська лікарня з осені зареєструвала понад 400 смертей від Covid-19.

Від 1 вересня 2021 року в лікарні було введено 5 926 перших доз вакцин і 23 058 третіх. Щеплені 364 дитини віком від 5 до 11 років.

В лікарні з поліклінікою Я. А. Раймана в Пряшеві зараз на ліжках інфекційного відділення госпіталізовано 151 пацієнта з Covid-19, четверо з яких підключені до штучної вентиляції легень. Без вакцинації 77% пацієнтів. Загалом лікарня має 249 ліжок для хворих на Covid-19.

154 працівники лікарні захворіли на Covid-19. Загалом у лікарні зайнято понад 2600 працівників.

Від кінця лютого 2022 року в Словаччині нарешті скасовано обмеження, які були запроваджені у зв'язку з спалахом коронавірусу Covid-19.

-нс-

▲ *У новітній історії Бардієва 19 січня зафіксовано як день закінчення Другої світової війни в місті. Друга світова війна закінчилась 77 років тому. Визволення місту та округу принесли воїни Червоної армії та Першого чехословацького армійського корпусу. Стало доброю традицією, що з цієї нагоди місцева влада вшановує актом покладання вінків до підніжжя Пам'ятника подяки на площі СНП.*

Пам'яті полеглих прийшли вклонитись представники місцевої влади та Словацького союзу антифашистських борців, а також представники міського Молодіжного парламенту.

Програма радіо

1.3.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
2.3.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська
3.3.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
4.3.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
5.3.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей русинський
20.00 – 20.30 – Громадянський клуб
20.30 – 21.00 – Гіт-парад русинський
21.00 – 22.00 – Національний журнал український
22.00 – 23.00 – На словечко, реприза
6.3.2022 – неділя
21.00 – 22.00 – Там, у нас, реприза
22.00 – 22.30 – Корені, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад український, реприза
7.3.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
8.3.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
9.3.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Дзвони над країною, русинськи
10.3.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – Музика етносу
11.3.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
12.3.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 21.00 – Клуб особистостей український
21.00 – 21.30 – Мости
21.30 – 22.00 – Музика національностей, реприза
13.3.2022 – неділя
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, реприза
22.00 – 22.30 – Громадянський клуб, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад русинський, реприза
23.00 – 24.00 – Клуб особистостей, реприза
14.3.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
15.3.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
16.3.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська
17.3.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
18.3.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.3.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Ми, русини
20.30 – 21.00 – Музика національностей
21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український, реприза
22.00 – 23.00 – Музика етносу, реприза
20.3.2022 – неділя
09.00 – 10.00 – Літургія ГКЦ
21.00 – 22.00 –Дзвони над країною русинськи, реприза
22.00 – 22.30 – Мости, реприза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, реприза
21.3.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
22.3.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
23.3.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Там, у нас
24.3.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – На словечко
25.3.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
26.3.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Корені
20.30 – 21.00 – Гіт-парад український, реприза
21.00 – 22.00 – Національний журнал український, реприза
27.3.2022 – неділя
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, реприза
22.00 – 22.30 – Ми. русини, реприза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, реприза
28.3.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
29.3.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
30.3.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська, реприза
31.3.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – Музика етносу, реприза

Зміна програми можлива.

Гумор

– Мамі, днесь прийдуть до нас три дівчата, а єдна з них буде твоя невіста. Олей, чи угаднеш котра.

Дівчата одышли.

– Што повіш, котра?

– Тота, што сиділа в середині.

– Як єсь на то пришла?

– Од початку мі была одпорна.

* * *

– Куме, так ся мі видить, же по півлітрі боровічкы сьте фешак.

– Як можете таке повісти, тадь я ніч не выпив.

– Вы ні, але я гей.

* * *

– Знате, кумо, мужы суть як поштовы знамкы. Підуть до корчмы, маленько там нববгнуть а потім останутъ прилiпені до рана.

NOVE ŽYTŤA Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 72. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel.051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrtročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.c

KULT MINOR

НОВЕ ЖИТТЯ Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 72. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.